

ІГОР ЮЗЮК

«ЦІЛКОМ ТАЄМНО. ПІСЛЯ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ЗНИЩИТИ»

драма в двох діях з епілогом

«... У видінні я бачив себе, як дванадцять учнів мене побивали камінням.»

Євангелія від Юди.

Дійові особи

Гордій Андрій Семенович – редактор міської газети, 43 роки.

Петюня – працівник рекламної фірми, студентський приятель Гордія, 43 роки.

Дубина Володимир Володимирович – генерал спецслужби, 55 років.

Левко Лисяк – американський громадянин, 43 роки.

Автор попереджає, що сюжет і персонажі п'єси є вдуманими. Всяка схожість з реальними особами та подіями є випадковою.

ДІЯ ПЕРША

Підслухане - 1

Тихе та одноманітне шипіння радіостанції раптово перервав буденний та спокійний голос:

“Десятка! Десятка! Відповідай базі! Прийом...”

“Ш-ш-ш-ш-юр-ш-ш...” - продовжує свою «музику» радіостанція.

“Десятка слухає... Прийом...”

“Десятка - твоя точка...”

“Перехресток Радянської та Незалежності – напроти будинку культури.”

“Плюс... Де “Козеріг”? Ініціатор вимагає доповіді...”

“Значить так – о вісімнадцятій двадцять “Козеріг” вийшов з приміщення “Бізнес-центру” на вулиці Перемоги (адреса ініціатору відома)... Перейшов вулицю і зупинився на автобусній зупинці... О вісімнадцятій двадцять сім сів в автобус – вісімнадцятий маршрут... В автобусі працювали “подорожні” – контактів не помічено... Проїхавши п'ять зупинок, о вісімнадцятій сорок вісім, “Козеріг” вийшов на зупинці “Будинок культури”. На зупинці зустрівся з невідомим... Контакт тривав сім хвилин...”

“Дзеркало” зробили?..”

“Так... “Подорожні” зробили “дзеркало”... Назвали – контакт номер один “Невідомий на зупинці “Будинок культури”...”

“Як?! Тільки один контакт за день?!...”

“Так, база... Тільки один контакт... Взагалі, чемний клієнт – не завдавав зайвого клопоту...”

“Плюс... Далі...”

“Далі... Практично все... О дев’ятнадцятій нуль дві об’єкт прийшов у відому ініціатору адресу по вулиці Новоміській, де знаходиться в даний час... Вихід контролюють “подорожні”

“Плюс... Продовжуйте роботу... Відбій... Кінець зв’язку...”

Кухня міської квартири Петюні. Звичайна кухня, у звичайній квартирі, звичайного українського міста: кухонні меблі – стіл, стільці, тумбочки та навісні ящики; газова плита; холодильник; умивальник. Через відкрите вікно приміщення наповнюють звуки наступаючого літнього вечора: з подвір’я будинку - вереск дітей, з вулиці – шум моторів авто... Різкий жіночий голос заганяє до дівки якимось загулявшим чадо: «Вітя, додому! Я кому сказала!.. От я тобі...» Тільки замовкла стривожена матуся, як якимсь юне створіння наповнює кухню своїм дзвінким голосочком: «Аня! Аня! Ань!» Місто ще не відпочиває... Воно ще турбується, переживає, свариться, мириться, і гудить, і шумить... Одним словом, живе. Живе!

Раптом ці далекі звуки життя міста доповнює глухе металеве клацання – так відкривається замок входних дверей. На кухню заходить Петюня. Пітне, замучене і стривожене обличчя; м’ятий і якийсь недоречний костюм, що мішком висить на зігнутому, тучному тілі – видають у ньому людину, що тільки що втекла від міста, від його проблем, болячок, пліток... Настирний голосок продовжує кликати чи то глуху, чи то з міцними нервами Аню... Петюня незадоволено поморщився і закриває вікно. Кімнату наповнює тиша. Все, тепер втік, остаточно. Петюня йде з кухні. Десять у ванній полилася вода, щось стукнуло у кімнатах квартири: додому прийшов господар.

Підслухане – 2

Телефонний дзвінок.

“Алло! Оперативно-технічний... Слухаю Вас.”

“Борисе Петровичу, що у нас нового по “Камікадзе”?”

“Володимире Володимировичу, ми зламали пароль на ящику. За день є дванадцять кореспонденцій: вісім – службового характеру, три – депутатська діяльність, одна – приватна. Це напевне те, що ви чекали... Відправник, здається, з столиці...”

“Негаймо до мене! Візьміть всі кореспонденції... Я розберуся.”

“Слухаюсь, товаришу генерале!”

Через деякий час, Петюня повернувся на кухню: без піджака, краватки, з розщепленим воротком, закованими рукавами сорочки – офіціоз закінчився, можна розслабитися. Петюня відкриває холодильник і дістає тарілку з їжею та розпочату пляшку горілки. Обличчя його починає світитися спокоєм та радістю. Тільки сів за стіл, як квартиру наповнив різкий та неприємний голос електричного дзвінка. Петюня стрепенувся. Його обличчям знову заволоділа маска стурбованості.

Петюня (роздратовано). Хто це ще приперся? Боже, немає мені спокою, навіть дома... Обридло!

Дзвінок повторився ще раз, потім ще раз – розриваючи тишу своїм ненависним звуком, вимагаючи уваги до себе. Петюня приречено пішов до дверей. Раптом зупинився і кинувся до столу: схопив пляшку горілки і засунув її знов у холодильник – моя, тільки моя, на халяву не розраховуйте! Дзвінок знову заверещав...

Петюня. Іду! Іду! Що ж такі нетерплячі?! Іду я...

Петюня виходить з кухні.

Підслухане – 3

Знову шум радіостанцій... Той же голос: буденний та спокійний:

“П’ятий, п’ятий – відповідай базі... Прийом...”

“П’ятий на зв’язку – слухаю Вас...”

“Твоя точка?.. Де “Камікадзе”?... Ініціатору потрібна інформація...”

“Ми біля супермаркету на Українській площі... Камікадзе о вісімнадцятій тридцять вийшов з редакції і на власній “коробочці” приїхав до супермаркету... Тут у нас “нулик”... Об’єкт в супермаркеті – п’є каву у кафе, ... щось читає...”

“Щільно його тримайте... Там багатолюдно... Може загубитися...”

(тривожно) “П’ятий, п’ятий – я сьомий... У нас “серія”, у нас “серія”!.. Об’єкт вже у “коробочці”!..”

(схвильовано) “Бачу, бачу! От дідько!.. “Подорожні” – суки!.. Загубили об’єкта?! Мерції до сьомого!... Я беру “коробочку”... Сьомий забори “подорожніх”...”

“Плюс. “Подорожні” – я сьомий. Моя точка – перший ряд автостоянки супермаркету.. Негайно до мене!...”

“Ш-ш-ш-ш” – шиплять малопотужні радіостанції “подорожніх”...

“Я, п’ятий... Веду по бульвару... Шостий – відгукнись: твоя точка...”

“Позаду тебе...”

“Плюс... Якщо на світлофорі буде “трійка”, то скоріше всього їдемо на Новоміську... Адреса ініціатору відома... Візьмеш його...”

“Плюс...”

“Світлофор – “трійка”!... Я – прямо... Шостий бери його...”

“Плюс”

“База – ми їдемо на Новоміську... Наші дії...”

“Там працює десятка... Ви не пхайтеся...”

“Мінус, база...”

“Там адресу тримає десятка... Туди не потрібно пертися... Знайдіть десятку – він має інструкції... Десятий – відповідай п’ятому: працюєте разом”

“Плюс...”

“Плюс...”

Знову глухе металеве клацання замка і на кухню заходять Петюня та Гордій. Той стрункий, підтягнутий, одягнений в елегантний світлий костюм.

Гордій (нервово). Що ти так довго не відкривав? Я вже хотів двері виламати – знаю ж що дома!

Петюня (*здивовано*). Оце так! Щось, напевне, велике превелике у лісі здохло – ти прийшов до мене в гості. Проходь, проходь! Сідай... Я саме збирався трішки повечеряти. Складеш компанію?

Гордій (*нетерпляче*). Ні, дякую... Почекай з вечерею... Не до шлунку зараз. Ти один дома?

Петюня (*стривожено*). Один... А що трапилось?

Гордій. А де твої домашні?

Петюня. Дружина з донькою до моря поїхали – відпочивати. Я сам... А що трапилось?

Гордій (*щось обдумуючи*). А ти чому з ними не поїхав?

Петюня (*розгублено*). Я свою відпустку відгуляв у лютому, коли батько хворів.

Гордій. Невже відпустка для тебе проблема? Незамінимий на рекламному фронті, чи що?

Петюня. Е-е-е, відпустка – відпусткою... Відпустили би... (*Іронічно.*) У батьки немає золотого запасу, щоб по морям шастати. (*Пауза.*) Андрію, що трапилось? Адже щось відбулося? Я знаю! Останній раз ти у мене був років з ... з десять тому.

Гордій (*глухо*). Я отримав листа від Сергія Сурмилині.

Петюня (*з цікавістю*). Сурма? Я чув, що він високо злетів?

Гордій. Керує медіа-холдингом: газети, журнали, радіостанції і, здається, три телеканали. Серйозний чоловік наш Сурма, а ти як думав?

Петюня (*заздрісно*). Ого! Вдалося йому якось влаштуватися... І що, ти з ним переписуєшся? Тримаєш контакт?

Гордій (*вимучено*). Який там “переписуєшся”... Так, ... вітальна листівка до свята та кілька слів в соцсітках – і все.

Петюня (*поміркувавши деякий час*). І що? Що пише?

Гордій. Почитай сам.

Дістає з внутрішньої кишені піджака лист і кидає його на стіл, а сам приречено сідає на стілець, втупившись поглядом в розгубленого Петюню.

Петюня. Можна? Гм...

Петюня сідає напроти Гордія, бере лист і починає читати.

Гордій (*роздратовано*). Читай вголос! Я хочу ще подумати.

Петюня (*читає лист*). «Доброго дня, Андрюшо! Маю для тебе важливе і, як на мене, не зовсім приємне повідомлення (*Перериває читання. Тривожно.*) ... не зовсім приємне повідомлення?.. (*Читає.*) На минулому тижні повернувся з Америки – приймав участь у міжнародній конференції з проблем свободи слова. Не повіриш – у Лос-Анджелесі я зустрів Левка Лисяка, нашого колишнього інститутського приятеля...» (*Шоковано, до Гордія.*) Як Левка? Якого Левка? Нашого Левка?

Гордій (*напружено*). Ти ж читаєш – нашого колишнього інститутського приятеля.

Петюня. Читаю... І очам не вірю. Як Левка? Кажали, що він помер на зоні, ... тоді, ... після всього того, що з ним, ... нами трапилось. Це що неправда? Дивись, він живий!

Гордій (*нетерпляче*). Читай дальше!

Петюня (*з цікавістю*). Ага! Так ... (*Продовжує читати лист.*) «...нашого колишнього інститутського приятеля. Уяви моє здивування – нам же сказали, що він трагічно загинув у таборі КДБ. І раптом, Левко: живий, здоровий, прекрасно упакований, громадянин

США!» *(До Гордія.)* Громадянин США? Фантастика! Шок!*(Продовжує читати.)* Більше того, Левко має у Штатах серйозний бізнес – співвласник великої прес-посередницької фірми. Працюють з політиками, продюсерами від попси, великими компаніями... Одним словом, там така каша, що не розбереш, але гроші заробляє Левко серйозні! Справи у нього ідуть блискуче. Він мільйонер...» *(До Гордія.)* Левко – мільйонер! Я, ... я... просто...

Гордій. Читай, читай далше!

Петюня. Читаю... «... мільйонер. Має великий і шикарний будинок у Беверлі-Гілліз, з фонтанами і басейнами, який колись належав зірці Голлівуду.» *(До Гордія, радісно.)* Ого-го! Зірці Голлівуду! Оце так! Цікаво, кому?

Гордій *(розлючено).* Петюньо, читай!

Петюня *(винувато).* Так-так... Далше... *(Читає лист.)* «Одружений на симпатичній і молодій леді. Був у нього в гостях. Зустрів радісно, розпитував за всіх наших, а особливо цікавився тобою і Петюнею...» *(Про себе.)* Особливо цікавився тобою і Петюнею – тобто мною... Ага... Навіть прізвища мого Сурма не пам'ятає – Петюня і Петюня... Так, далі... *(Продовжує читати.)* «Левко мені повідомив, що наступного місяця, у справах бізнесу, збирається приїхати в Україну. Планує зустрітися з вами. Мені так і сказав: «Обов'язково зустрінуся з хлопцями». Пишу тобі, друже, бо знаю, що пов'язувало тебе і Петюню з Левком і що він значив у вашому житті. Тобі треба вирішувати, Андрію, чи потрібна тобі ця зустріч. Бувай! З повагою...» *(Пауза.)* Ну, що ж, чудово... Зустрінемо Левка, як рідного брата.

Гордій *(розлючено).* Як рідного брата?.. Ти що, правда, нічого не розумієш?

Петюня *(спантеличено)* А що я маю розуміти? Приїде: зустрінемо, пригостимо, посидимо, як в старі добрі часи.

Гордій. Для чого? Через скільки років? Кому він тут потрібен? Хто його тут чекає? Можеш мені пояснити?

Петюня. Ну, як хто – ... ми, ... наприклад... Що тут поганого? Я не можу збагнути – що тут поганого?!

Гордій *(у відчаї).* Двадцять років пройшло! Двадцять! Для чого все заново ворушити? Дивіться, ... мов на засранців, підлих зрадників, боягузів, які продали за тридцять срібняків відважного і мужнього борця з тоталітарною системою.

Петюня *(примирливо).* Андрію, сам кажеш – двадцять років пройшло. Невже зараз ми – збагачені життєвим досвідом, мудрі і здорові мужики – будемо судити молодих, недосвідчених пацанів? Хто посміє бути нам суддею? Немає чого нам боятися.

Гордій. Ні, відчуваю, що має статися те, чого я боявся всі ці двадцять років. Чуйка є така у мене... *(У роздумах.)* Я, як ти знаєш, з бідної сім'ї... Виховувала мене одна мати. Батька у мене не було... Не те, щоб не було – не знав я його. Ніколи... Бідна мама! Вона працювала прибиральницею на двох роботах, а грошей все одно не вистачало. Я її бачив тільки рано-вранці – коли вона йшла на роботу і пізно ввечері – коли втомлена і нещасна жінка поверталася до дому. І замість відпочинку – починала готувати їжу, прати, прасувати... Мене виховувала вулиця. Я ріс хуліганом і розбишакою – яких мало... Вчився, зрозуміло, аби як... Мені було чотирнадцять років, коли я, однієї ночі, чомусь проснувся... Щось мене розбудило.... І побачив маму... Ніколи цього не забуду. Вмирати буду, а ця картина буде перед... *(Ледь стримав сльози.)* Мама сиділа на кріслі, ... руки поклала на коліна, губи ... губи зціплені так і ... про щось зосереджено думала... А з очей котилися сльози... Ні, не котилися! Вони лилися, розумієш, лилися, як ... Ніколи до цього і ніколи після цього я не бачив такого страшного плачу: ... без звуку, з стисненими до білини губами і такими гіркими сльозами. Мене вразило все це... Я заплакав... Беззвучно, в подушку – щоб не дай бог мама не побачила... Тоді я вирішив – все берусь за розум. Я мушу стати людиною! Я мушу

забезпечити себе, свою матір, свою сім'ю. Не знаю, що це було – чи комплекс вини, чи жалість? Взагалі, це неважливо. Переміни, які відбулися зі мною, після цієї ночі, вразили всіх: матір, вчителів, сусідів, знайомих. Я розірвав відносини з старою компанією. Почав вчитися... Сидів над книжками день і ніч – вчив новий матеріал і опановував старий, раніше пройдений. Школу закінчив одним із кращих учнів. Почав писати... І знаєш, у мене почало непогано виходити. Хист до журналістики виявився. Сам, розумієш, сам вступив до університету на журфак. Все сам... У мене не було блатних лап, штовхачів, як приміром в інших. Я всього досягнув сам! І тепер не дозволю... Я порву, ... загризу любого, хто захоче зруйнувати все те, чого досяг, що є змістом мого життя. Навіть Левка...

Петюня (*приголомшливо*). Андрію, ... я ... не знав всього цього... Це так зворушливо. Невже ти думаєш, що все так серйозно?

Гордій. А ти як гадаєш?

Петюня. Не знаю... Думаю – ну чим мені Левко може зашкодити? (*Оживившись*.) Знаєш, на відміну від тебе, я ріс у нормальній... Ну, благополучній сім'ї. Батьки – журналісти. Тому, коли я родився, то ніхто навіть сумніву не мав – ким мені бути. Звісно, журналістом! (*З іронією*.) Писати про успіхи трудового народу – що може бути кращим? Там надої збільшили, а там домну запустили, а там ще щось витворили – красаота! Я жив у комфорті, теплі, окутаний любов'ю близьких. (*З ностальгією*.) Які чудові у нас в сім'ї були свята? Особливо Новий рік... Запах мандарин, ялинка прикрашена дивними іграшками – ми їх своїми руками виготовляли... Мамин «Наполеон»... Божественний... А основне - атмосфера в сім'ї... Це не передати словами! Те, що я зараз маю, чим дорожу – це моя сім'я. Дружина, яка мене любить, донька, яка любить нас і яку любимо ми і атмосфера, яку не передати словами. Там, (*Киває в сторону вікна*.) все жорстоке, холодне – воно не для мене. Тут, ... у цих стінах – це моє, ... що ціную і оберігаю. У мене не так багато є, але те що є – це не так вже й мало. Що Левко?.. (*Оглядається кругом*.) Що може Левко? Цей світ він зруйнувати не зможе. А все інше... Для мене не таке вже і важливе. Там, (*Махнув рукою на вікно*.) я придумую дурнуваті слогани до такої ж дурнуватої реклами. І ніякий Левко нічого тут не змінить, а все інше мене мало хвилює. Так думається мені.

Гордій (*з цікавістю*) Дивно...

Петюня. Що тобі дивного, Андрію?

Гордій. Дивно, як ти, такий парниковий екземпляр, вляпався в історію з Левком. Я ніколи про це не думав.

Петюня. Нічого дивного – історія стара, як світ. Несамостійна, слабка і непристосована до життя людина шукає покровителя, захисника, порадника, якщо хочеш. Адже до вступу в універ я був абсолютно нульовий в плані життєвого досвіду. Інтуїція мені підказувала, що в самостійному житті, яке я починав, мене чекають надзвичайно неприємні сюрпризи. І я хвилювався: як прийме мене новий колектив, як зумію організувати своє життя, як взагалі буду жити. І тут раптом Левко... Мене, тебе і його поселили в одну кімнату гуртожитку. Він вразив мене! Знаєш, я вважав, що основним в житті є розум, інтелект людини. Зневажав своїх ровесників, які тільки те робили, що хизувалися своєю фізичною силою, при цьому залишалися дибілами в плані інтелектуального розвитку. Сила є – розуму не треба! Так, здається, вони казали... Ті, в свою чергу, зневажали мене: хлюпик, слабак - ні в пику нікому не дасть, ні в футбол грати не вміє, сидить над книжками і філософствує. Тому я вважав, що фізична сила та інтелект речі не поєднані. І раптом Левко... Людина в якій поєдналось все: і сила, і інтелект, і життєвий досвід, і організаторські здібності. Хто капітан футбольної збірної факультету – Левко; хто дасть відсіч хуліганам – Левко; хто організує вечір відпочинку - Левко; хто підготує реферат для наукового диспуту – Левко... Кругом Левко! Все він вміє, всюди він поспіває, все він може. До такої людини тягнешся, розумієш? І

раптом я помічаю, що йому зі мною цікаво... Цікаво поговорити про літературу, історію, взагалі, цікаво спілкуватися. Мене вразило його вміння знаходити і цінувати в людях їх кращі якості і здібності. Доля моя була вирішена – за Левком у вогонь і воду.

Гордій (*задумливо*). Та-ак, ... у вогонь і воду... А знаєш, Левко мене також вражав... Вражав тією внутрішньою силою, яка здавалось випирала з нього. Я інтуїтивно відчував, що людина з такими унікальними якостями не зможе залишатися пересічною. Я гадав, що Левко обов'язково протопче доріжку на верх. І я тримався його, вважаючи, що разом ми зможемо перевернути світ. (*Гірко.*) Перевернули, називається... Що з таким набором індивідуальних якостей і у тих умовах, Левко, скоріше мав скотитися вниз, чим піднятися на гору, я чомусь не думав. Молодість, одним словом. А сталося саме так...

Петюня. Сьогодні мені зрозуміло, що сталося так, як мало статися. Ніякий інший варіант був неможливий. Хіба могла на щось інше розраховувати людина з таким неординарним і самостійним мисленням? Пам'ятаєш, як на екзамен з історії партії Левко прийшов у вишиванці? Професор ледве з стільця не впав! Ганяв бідного Левка дві години, майже по всьому курсу і вимушений був виставити йому відмінну оцінку – жодної неправильної відповіді.

Гордій. А похорони композитора Івасенка? Це за місяць перед арештом. Пам'ятаєш, прямої заборони не було, але слух в університеті пішов: хто піде на похорон Івасенка буде негайно виключений з універу. Багато злякалося тоді... А Левко сказав, що є речі важливіші за диплом – це повага до себе. Якщо ти людину поважав при житті, вона була твоїм ідеалом, то твій святий обов'язок провести її в останню дорогу. В протилежному випадку втратиш найдорожче – повагу до самого себе. І Левко пішов на похорон. Єдиний з нашої групи. А через місяць арешт.

Петюня. Арешт не був пов'язаний з його участю в похоронах. Хоча, мені здається, що саме тоді на нього звернули увагу – він попав в їх поле зору.

Гордій. Тут так все ... неоднозначно, так закручено, що... Не знаю, не знаю...

Петюня (*з цікавістю*). Тобі щось відомо?

Гордій. А ти хіба нічого не знаєш?

Петюня. Ні... Бачиш, до суду ми це не обговорювали – страшно було. А потім, як ти пам'ятаєш, батьки мене перевели до іншого вузу... Я, взагалі, на цю тему ні з ким, і ніколи не розмовляв. А ти?..

Гордій (*замислився*). Ти пам'ятаєш, як все почалося у нас з Левком?

Петюня. Так, звичайно. В зв'язку з закінченням університету колишній секретар комсомольської організації факультету залишив свою посаду. Мали відбутися вибори нового комсорга.

Гордій. Точно, і весь факультет сходився на думці, що кращої кандидатури, чим Левко – немає. Однак, керівництво факультету мало на цей випадок свою думку.

Петюня. Тому вибори Левко програв...

Гордій (*обурливо*). Та які там вибори? Секретар парткому факультету, декан, під час голосування, бігали по залу і зазирали всім в очі. Всі схилили голову, ховали погляд і ... голосували за внесену керівництвом кандидатуру. Боялися...

Петюня. Ця історія розлютила Левка.

Гордій. Та ні! Левка розлютив не сам факт його необрання. Його розлютило те брутальне, нагле топтання волі колективу.

Петюня. Пам'ятаю, як вже в кімнаті гуртожитку, після зборів, побачивши, що Левко переживає, я йому сказав: «Облиш! Нагайкою обуха не переб'єш».

Гордій. На що Левко тобі відповів, що він не нагайка... Він все добре розуміє: обух треба перебивати обухом!

Петюня. Так, обух треба перебивати обухом. Вся наша проблема, - продовжував він, - це те, що ми граємо в їхню гру і за їхніми правилами. А правило там одне – перемога завжди їхня. Навіть, якщо ми забиваємо гол, то цей успіх вони зараховують до свого активу. Так виграти у них неможливо! Потрібно нав'язати їм свою гру, за своїми правилами.

Гордій. Ага.. І почав говорити... Ні, це не була розповідь. Це були, скоріше, міркування.. Страшні міркування: про історію, яку сто разів переписали; про систему, яка догнивала і своєю трупною отрутою заражала все живе; про націю, яка стала об'єктом жахливих експериментів і неймовірних випробувань. Цифри, факти сипалися і сипалися: тривожили, хвилювали, обурювали... У нас і раніше такі розмови виникали, але тоді це було якось буденно – поговорили і забули. А тут, відчувалися переконання у своїх поглядах, бажання щось робити, щось міняти. Одним словом, діяти... Так, так – саме діяти! Як грім серед ясного неба прозвучав для мене його заклик до створення підпільної організації, що має на меті боротьбу з існуючою системою та надання права Україні на самовизначення... Я був шокований!

Петюня. І я... Ні, то був не страх! То був якийсь незвичний стан: ейфорії, захоплення. Я відчув таку силу, такі можливості, що груди розпирало. Хотілося співати, кричати, сперечатися з кимось...

Гордій. Це був стан відчуття волі.

Петюня. Напевно. І ми погодились з Левком, ми дали згоду. Аякже інакше?

Гордій. Пам'ятаєш, Левко зрадів і сказав, що був впевнений у нас. Потім він дістав з тумбочки аркуші паперу з якимось текстом, писаним вручну і зачитав...

Петюня. Бог мій! То був маніфест Спілки прогресивної української молоді... Я зрозумів – Левко готувався до цієї бесіди. Готувався довго і наполегливо.

Гордій. І ми погодили Маніфест. Вже разом розробили Статут організації. Спілка прогресивної української молоді... А що, звучить! *(Пауза.)* Господи, якими дурними ми тоді були.

Петюня. Ага... А потім провели перші збори: затвердили Статут і обрали керівника організації. Звісно, керівником став Левко.

Гордій *(схвильовано)*. В самому кінці зборів Левко усміхнувся – хитро так! – і сказав, що для нас є сюрприз.

Петюня *(збентежено)*. Ага, нирнув в тумбочку, вивалив звідти все студентське надбання і дістав якийсь предмет, загорнутий в цупкий листок ватману. Пам'ятаю, як серце заколотилося з шаленою швидкістю... Я чомусь здогадався, що це за предмет. Мозок молив – тільки не це!.. Левко акуратно розгорнув згорток і ... я ... побачив...

Гордій. Пістолет...

Петюня. “ТТ, - весело промовив Левко, - потужна штука! Шкода, патронів немає». Пам'ятаю, як заворожено дивився на пістолет і тут до мене прийшло усвідомлення, що це не ігри. Це все дуже серйозно – ми стали на шлях збройної боротьби. Чесно, але я не знав, як мені до цього відноситись.

Гордій. А мені чомусь стало весело. Не знаю чому.

Петюня. Злощасний пістолет... Він став для нас найбільшою проблемою в майбутньому. Якби ми тоді могли все знати... До речі, як цей пістолет засвітився? Хтось стукнув?

Гордій. *(змучено)* Виглядало все як випадок. Його величність – випадок. В коменданта гуртожитку вкрали фотоапарат. Він, у відсутність студентів, влаштував шмон в кімнатах. В тумбочці Левка наткнувся на пістолет. Далі, справа техніки... Старий кедебіст зметикував що і до чого... Повідомив куди треба і все закрутилося. Під час обшуку знайшли документи підпільної організації: маніфест, статут, протокол зборів.

Петюня. Ось у чому справа! Нас затримали того ж дня... Мене допитував молодий та веселий співробітник КДБ... Володимир Володимирович – так, здається, його звали?

Гордій. Точно! Капітан Дубина Володимир Володимирович. Знаєш, в його кабінеті висів портрет Дзержинського. Коли мене привели до кабінету, Дубина наказав сісти. Я сів за стіл і глянув на портрет... Мені здалося, що Дзержинський строго та сердито спостерігає за мною. Ось така дурка в голову прийшла! Я невільно здригнувся від цього погляду, намагаючись ніби сховатися, але Дзержинський з виду мене не випустив. Напевне Дубина помітив мій рух, тому що усміхнувся і сказав: «Молодий чоловіче, хто хоч раз попав в наше поле зору – приречений вже жити під нашим рентгеном». Ти знаєш, його слова вкарбувалися в мою пам'ять. Двадцять років мені здається, що живу під цим самим рентгеном. Розмовляючи по телефону і почувши любий шум – можливо випадковий – завмираю. Слухають! Отримавши поштовий лист пильно його оглядаю – намагаюся знайти сліди люстрації. Піймавши на вулиці, навіть випадково, чийсь погляд – стовбеню. Слідкують... Це вже параноя?

Петюня (з гіркотою). Володимир Володимирович був майстром своєї справи. Як все закрутив... Каже мені: «Ви хлопці молоді, недосвідчені і тому вас ворог використав». А далі пояснив, що у нас два виходи: або пишемо заяву, що Левко створює бойову терористичну організацію, для потреб якої придбав пістолет, про що ми повідомляємо нашим дорогим і любимим органам держбезпеки; або ідемо разом з ним, як він сказав: «паровозиком – тух-тух-тух-ту, тух-тух-тух-ту», - за антирадянську діяльність, освоювати простори сонячної Мордовії. А далі – деканат, комсомольська організація... Всі шукаються, шарахаються від нас, як прокажених. Батьків підключили. Мій батько, до речі, тоді від нервового стресу на цукровий діабет захворів. Все це так тиснуло, так діставало.

Гордій (роздратовано). Так, нас примусили написати ці клятві заяви. З обвинувачених ми перетворилися на свідків. Коли згадаю суд - мені стає зле. Не розумію, як я тоді свідомість не втратив: в голові паморочиться, нудота, ноги підкошуються. І Левко – спокійний, витриманий, ніби не його судять, а когось іншого, а він як сторонній спостерігач.

Петюня (з надією). Ось бачиш! Левко все розумів: одному йому впаяли два роки, а за групу, уявляєш, скільки би дали? Левко все розумів правильно. Нічого, нічого... Зустрінемося, попросимо вибачення – прости друже, прости Іуд – і вмажемо по маленькій...

Гордій. Що? Які вибачення? Перед ким? Які Іуди? Про що ти?

Петюня. Винні ми перед Левком - зрадили ж?

Гордій (дещо роздратовано). Ти що, справді вважаєш, що ми зрадили Левка?

Петюня (несміливо). Не горячкуй, Андрію... Виходить так – ми зрадили.

Гордій (думає про щось своє). Іуди... Іуди... Іуди...

Петюня. Ну, це образ такий... (Винувато.) Так кажуть...

Гордій. Несправедливо кажуть! Ах, як все несправедливо! Неправильно все! Ти подумай, Іуда: маленький, сірий, непримітний чоловічок, жертва в руках богів. За нього все вирішили... Розумієш, все вирішили! Комуś потрібна була його підлість, щоб побудувати постамент чийсь величності та безсмерттю. Страшно як, коли від тебе нічого не залежить, коли ти тільки іграшка в чийхось сильних і спритних руках. Невже вина людини в тому, що вона не така сильна як бог? Невже маленька людина не має права на власну долю? Іуда не зрадник – він жертва! Хтось вирішив – так має статися... Іуда повинен зробити так і не інакше! А хто спитав його, чи бажає він вчинити саме так, як за нього це вирішили? Чи хоче він цього? Га? В такому випадку, хто відповідь за його кров і його муки? Чи вони нічого не вартують і нічого не значать у великих задумах богів? Несправедливо все.

Пауза. Кінець першої дії.

ДІЯ ДРУГА

Підслухане – 4

Шум радіостанцій: “Ш-ш-ш-ш-ш...”

“Десятий – відповідай базі...”

“Десятий – слухаю...”

“В адресу на Новоміській їде ініціатор... Знімай “подорожніх”... Спостереження припинити... Чекайте вказівок...”

“Плюс”

І далі: “Ш-ш-ш-ш-ш...”

Петюня (*невпевнено*). Ну, написали ми ті клятві заяви... Ну і що? Без цих заяв не засудили би Левка? Засудили би. Обов’язково засудили би. Тільки разом з ним засудили би і нас. І отримав би він не два роки, а цілих десять, як грозився капітан Дубина. І ми отримали би років по п’ять... Аякже, терористична антирадянська група – це тобі не одиночка – терорист. Це все значно серйозніше. А так... Сталося, що сталося... Ми, і справді, не зрадники – ми жертви обставин. І своїми заявами фактично врятували не тільки себе, а й Левка – два роки це не десять! За що нас тепер корити? Я думаю, що це добре розуміє Левко. Отже не все так трагічно і страшно. Правда?

Гордій (*тихо, але твердо*). Ех, Левко, Левко... Та яке мені діло до того, що думає Левко? Я взагалі не хочу ворушити цю справу, розумієш? Я викинув з життя цей період, забув за нього – і все. Все, розумієш?! І не хочу ніяких нагадувань, ніяких спогадів! Все! Крапка!

Петюня (*задумливо*). Не будеш же ти тікати від нього?

Гордій (*тихо*). Є ще дещо... Цього ти точно не знаєш... Видно, прийшов час і тобі про все довідатись.

Кімнату наповнило верещання електричного дзвінка.

Гордій (*стривожено*). Хто це? Ти когось чекаєш?

Петюня (*розгублено*). Ні, нікого не чекаю. (*Встає і їде з кухні, про себе.*) Напевно сьогодні день відкритих дверей...

Гордій, весь напружившись, схотівся з місця і втупився поглядом затравленого вовка на двері. Задкуючи, на кухню, втиснулася жалюгідна фігура Петюні: переляканого та збентеженого. За ним: гордовито, з почуттям власної гідності і власного значення – входить генерал Дубина.

Дубина (*весело*). Добрий вечір, господарі! (*До Петюні.*) Добрий вечір, Петре Васильовичу! (*Побачив Гордія.*) І ви тут, Андрію Семеновичу? Як чудово! І вам, добрий вечір!

Петюня (*перелякано, видавлюючи з себе посмішку*). Добрий ... вечір... Воло... Володимире... Володимировичу...

Дубина. О, мене пам’ятають? Чудово, чудово... Ну, не проженете в цей вечірній час, пробачите за це вторгнення?

Петюня. Звичайно, звичайно... Як можна? Сідайте, будь-ласка, товаришу ...е-е-е ... Володимире Володимировичу...

Дубина сідає на стілець і весело подивився на заморожені фігури Гордія та Петюні.

Дубина. Дякую. Та не стійте ви наді мною – сідайте, панове, сідайте.

Гордій та Петюня, не спускаючи погляду з генерала, впали на стільці.

У вас, так розумію, вечір зустрічі старих однокурсників? А чому так насухо? Студентські роки потрібно згадувати весело, обов'язково запиваючи спогади міцненькою.

Петюня кидається до холодильника і дістає пляшку горілки.

Петюня (розгублено). А у нас є! Правда, Андрію? У нас є!

Гордій (твердо). Я не п'ю.

Дубина (здивовано). Чому?

Гордій. Я за кермом. У мене принцип – за кермом не пити.

Дубина (весело). Похвально... Хороший принцип. (Потираючи руки.) Ну, а я, якщо Петро Васильович пригостить, чарочку пропущу.

Петюня (Метушиться. Поклав на стіл чарки, тарілку з закускою. Налив в чарки горілку. А руки тремтять!..) Обов'язково, обов'язково, пане ... е-е-е ...здається, е-е-е ... капітан?

Дубина. А тут ви помилилися, Петре Васильовичу. (Бачить, як той взагалі розгубився – посміхнувся.). Вже давно не капітан.

Петюня. Напевне, майор?

Дубина (розсміявся) Ні, і не майор. І навіть не полковник!

Петюня (перелякано випиває горілку, заїкаючись) Невже, ... не вже ... ге... ге... генерал?..

Дубина (весело). Уявіть, пане Петре – генерал.

Петюня (розгублено). Генерал! У мене в хаті – генерал! Вітаю вас. Це чудово, що ви – генерал.

Дубина. Знаєте, пане Петре, ... не скаржусь! Однак, розкажу вам один курйоз, з власного життя... Було це давно – ще в мою лейтенантську юність. Служив я тоді в військовій контррозвідці. В оперативному обслуговуванні у мене була одна військова частина – ядерний арсенал. Приїжджає якось в цю частину генерал – начальник політвідділу армії. На партійні збори приїхав. А частина, треба вам сказати, найсерйозніша – ядерна зброя. Майже всі офіцери – члени партії. Як же могло бути інакше? От пішли всі на збори, а я тиняюся по штабу без діла. Заходжу в кабінет замполіта, а там висить шинель генеральська – красива, важна така. Не стримався я – приміряв її. Нічого – підходить! Думаю – треба комусь показатися, щоб оцінили. Дивлюся, а напроти, в кабінеті секретаря комсомольської організації, двері відкриті – хтось там є... Тихенько заглянув – старший лейтенант, комсомолец стінгазету малює... Це, значить, коли збори закінчаться, а стінгазета вже має висіти. Оперативність в партійно-політичній роботі це називалося... Так, ... було таке... А старлей цей, до речі, дуже погано бачив. Щось, там, колись, десь зірвалося і йому очі пошкодило. Тому бачив неважно – носив окуляри з ось такими (показує товщину лінз) лінзами. Думаю, давай розіграю старлея. Просунув одне плече у двері – так щоб генеральський погон було видно – і питаю грізно: “Ну, що тут у нас?” Бідний старлей мружиться, заметався, перелякався – ось мій час торжества! Коли раптом чую, хтось мене по плечу плескає... Повертаюся – мама рідна! – генерал стоїть... Тут вже мій час прийшов

розгубитися, запанікувати. Вибачаюся перед генералом... А він так весело питає: “А що, лейтенанте, давай мінятися – тобі моя шинель, а мені твій хер”.

Дубина щиро та весело розсміявся. Петюня, весь стривожений, вимучено захіхікав. Гордій продовжує сидіти з камінним обличчям.

Дубина. Так що, шановні мої, генерал – це щастя тільки на одну сторону. А з другої – є ... є предмети для заздрощів і для самих генералів. *(Звертаючись до Гордія.)* А вам, Андрію Семеновичу, бачу, не смішно? Якийсь ви стривожений, заклопотаний... В чому справа?

Гордій *(металевим голосом)*. Чого ви прийшли, генерале? У вас справа до нас? Давайте, перейдемо до справи.

Дубина *(серйозно)* Справа... Давайте, перейдемо до справи.

Петюня *(перелякано)* Справа? О, господи! *(Трясучими руками схопив чарку генерала і залпом випив її.)*

Гордій. Слухаю вас, генерале.

Дубина *(встає з стільця і задумливо походжаючи по приміщенню)*. Ех, даремно ви все це зробили, Андрію Семеновичу, даремно. Невже вам не спало на гадку, що це не ваша справа, не ваша таємниця? Невже ви не подумали, що затіваєте небезпечну гру, з можливими серйозними наслідками? Га?

Петюня *(легко оп'янівши)*. Про що ви, пане генерале? Про що ви? Андрюшо, про що це вони? Що небезпечного ти скоїв?

Дубина *(киває на Гордія)*. О, Андрій Семенович знає про що я кажу. Він у нас інформований товариш. Аж занадто!

Петюня. Андрюшо, ... ти що? Що це, до біса, все значить?

Петюня робить спробу налити горілку в рюмку. Генерал Дубина відбирає пляшку і кладе її в холодильник.

Дубина *(владно)*. Вистачає! Петре Васильовичу – вам досить! Я так думаю.

Петюня *(в розпачі)*. О, боже! На дідька мені все це потрібно? Панове, пропоную вам ввести мене в курс справи, або продовжуйте розмову без мене. Я нічогісінько не можу збагнути!

Гордій *(вимучено)*. Бачиш, Петре, пан генерал, напевне, хоче поговорити про ту стару історію, в якій він нас використав як ... як презерватив – про історію з Левком.

Дубина. Андрію Семеновичу, давайте без нервів! Емоційність у цій справі зайва... Повірте мені. Я так підозрюю, що саме зайва емоційність штовхнула вас на ці вчинки. Скажу прямо – на необдумані вчинки! Тому давайте виправляти ситуацію разом – спокійно, без нервів.

Гордій. А-а-а, зайва емоційність? Так, так, можливо... Насправді, а що сталося? Подумаєш, двом молодим, сопливим пацанам зламали життя. Буває! Вони ж гвинтики, шурупчики... Їх життя, то не така вже й велика справа!

Дубина. Не заводіться! Не заводіться! Я на все вам дам відповідь, ми про все поговоримо. Тільки одна умова – спокій і врівноваженість.

Петюня. Пане генерале, ми ж зробили так, як ви веліли... І що, ми в чомусь ще винуваті? В чому? Мені здається, що якщо і є наша вина, то тільки перед Левком...

Гордій *(нервово)* Петюньо, облиш! Винні перед Левком? Маячня! Я не встиг тобі розповісти – прихід генерал перервав нашу розмову. Так ось...

Дубина (*рішуче*) Припиніть! Негайно, замовкніть!

Гордій (*не звертаючи уваги на протест генерала*) Так ось... Провокація все це була... Левко був людиною КДБ... Агентом під псевдонімом "Лис".

Петюня (*розгублено*). Як агентом? Яким таким агентом? Що ще за "Лис"? Аякже тоді антирадянська група, пістолет, арешт, допити, суд? Левко у в'язниці був! У в'язниці!.. Я нічого не розумію...

Дубина (*нервово*). Ех, Андрію Семеновичу, Андрію Семеновичу... Що ж ви людей так не бережете? Що ж у вас з язиком таке твориться? (*Опанувавши себе.*) Невже Петру Васильовичу потрібно все оце?

Гордій (*жорстоко*). Потрібно! Це нам потрібно, ... якщо залишилася хоч капелька поваги та гідності. Давайте домовимося – якщо ви хочете серйозної розмови, то я вимагаю відвертості. Вашої відвертості, генерале! Розповідайте краще самі... Правду... Розкажіть правду. Я все знаю. Йому (*Показує на Петюню.*) розкажіть.

Петюня. Ні, мені не потрібно! Мені нічого не треба розповідати!

Гордій (*не звертаючи уваги на Петюню*). Розповідайте, генерале. При цій умові я готовий продовжити розмову.

Дубина (*заспокоївшись, жорстоко усміхаючись*). Ну, що ж, гаразд. Що вас цікавить, Петре Васильовичу?

Петюня (*панічно*). Я нічого не хочу чути! Абсолютно нічого!..

Гордій (*до Петюні*). Помовч! Як вони тебе налякали? Тобі сорок три... Ти життя вже майже прожив, а ходиш – Петюнею: ім'я і то загубив. Розповідайте, генерале!

Петюня приречено опустил руки, втупився поглядом в стіл, завмер – чекаючи чогось страшного, невідомого, що зараз мало йому відкритися.

Дубина. Пан Гордій каже правду, коли стверджує, що Левко був нашим агентом. Завербували його на другому курсі університету. Працював відмінно... Наші психологи, які займалися ним, були вражені його особистими психологічними характеристиками. Загальна висока ерудованість, відмінна фізична сила – це ще не все. Це те, що на поверхні! Такого Левка знали всі... Левко був і іншим. Неймовірно вміння входити в довіру до оточуючих, витримувати задану ролеву поведінку, неймовірно відчуття небезпеки і ще більш неймовірно вміння орієнтуватись в обстановці, миттєво знаходити єдиний правильний шлях для вирішення проблеми. Крім цього – висока надійність і відданість. Унікальний набір якостей... Зрозуміло, що з таким джентльменським набором його чекала блискуча кар'єра... Кар'єра секретного працівника спецслужби.

Гордій. Для чого Левка потрібно було садити до в'язниці? Що це за історія?

Дубина. О, це цікава історія! Унікальна операція! Скажу відверто – я горджуся цією справою. Наближався вісімдесятий рік... Рік Московської Олімпіади. До нас мало приїхати тисячі іноземців. До цієї події активно готувався весь злочинний світ: контрабандисти, валютчики, фарцовщики та інший контингент... Всі очікували на зиск від такого масового приїзду іноземців. В той час нами розроблялася одна злочинна група, яка спеціалізувалася на контрабанді витворів мистецтва за кордон. Ми знали, що члени групи скуповують безліч ікон, картин, ювелірних виробів – здебільшого крадених – для продажу їх іноземцям в період Олімпіади. Підступитися до них було майже неможливо... Відмінна конспірація, стійкий склад групи, більшість членів якої колишні і діючі на той час працівники правоохоронних структур та інші моменти множили на нуль всі наші намагання вивести їх на чисту воду. Арештували одного із керівників групи. Однак це нам нічого не дало. Ні складу групи, ні їх планів, ні де зберігають антикваріат ми так і не дізналися. Ось тоді і виникла ідея ввести в

розробку цього самого керівника, який відбував покарання в сонячній Мордовії, нашого “Лиса”. Їхні стежки колись пересікалися і то серйозно, але то вже інша історія... Левко погодився з нашими планами і все закрутилося: створення легендарної антирадянської групи, пістолет, арешт, суд, зона... За два місяці, Левко, розкрутив цього досвідченого бандюгана, який перед тим завалив кілька наших не менш досвідчених агентів, як пацана. Було навіть незручно спостерігати, як цей молодий хлопчисько крутить, вертить цим типом. А той, до речі, колись працював в правоохоронних органах. І що таке оперативна робота знав конкретно. Ось так все приблизно і було.

Гордій. Як Левко виїхав за кордон?

Дубина. Та все випадок, знаєте. Інформація Левка допомогла ліквідувати групу контрабандистів. При цьому, Левко залишився абсолютно поза підозрою! Нікому в голову не могло прийти, що групу, яка орудує в столицях, завалили у мордовській зоні. На початку вісімдесятого Левко виконав завдання. Ми могли його звільнити... Однак, Левко нам розповів, що встановив дружній контакт з одним старим дисидентом, який також відбував покарання. Той, в свою чергу, абсолютно довіряючи “Лису”, попросив його виконати одне завдання: після звільнення передати деяку інформацію його зв’язкам за кордоном – одному із лідерів українського націоналістичного підпілля. Ми перевірили – “Лису” довірили абсолютно закритий, невідомий нам канал зв’язку. Це яку ж степінь довіри мав викликати цей хлопчисько, коли досвідчений конспіратор, який, в свій час, вже знаходився в камері смертників, довірив йому святая святих – канал зв’язку?.. Зрозуміло, що втратити такий шанс – ввести в розробку цього самого закордонного лідера нашого “Лиса” – ми не мали права. Тому, “Лис” звільнився, а через деякий час емігрував за кордон. Звісно, з нашою допомогою і з нашими завданнями.

Гордій. Левко продовжує працювати на спецслужбу?

Дубина. Вибачте, але є речі на які я вам відповіді не дам.

Гордій (вперто). Працює!

Дубина. Це ваш висновок! Я вам цього не казав.

Гордій. Гм... Велика таємниця.. Чому б це вам так за нього хвилюватися, якби він не продовжував на вас працювати? Звісно працює...

Петюня. Як все, виявляється, просто... І ніякі ми не злочинці, і не борці, а просто – так було потрібно. Чому ж нас не попередили, що це все ... не по-справжньому, ... що так ... треба?

Дубина. Панове, не будьте смішними! Про що попередити? Все мало виглядати максимально натуральним. Ніякої сценічності та акторства... Повторюю – все і для всіх мало виглядати цілком серйозно. Від цього, чи повірять в легенду Левка бандити, залежало його життя: в зоні він був один на один з ними, без всякої нашої підтримки і страховки.

Гордій. Зворушливо, генерале, що ви так турбуєтеся про життя своїх агентів, але мова не про те. Ви так захоплено розповіли нам про оперативні таланти Левка, про його “таємну” боротьбу, але забули сказати про змістовну складову цієї справи. (З іронією.) Чи допомогла вам ця підлість врятувати ту державу, в ім’я якої ви так чудово і талановито працювали? Ні?! Дивно, як же так? Такі професіонали: там перевірили, туди влізли, тих арештували... Долю двох юнаків... Ні, навіть трьох – Левко теж... Долю трьох юнаків – раз, через коліно, як хворостинку! Хрусь!... А все виявилось даремним... Все рухнуло, все обвалилося.

Дубина. Ви, Андрію Семеновичу, торкаєтеся абстрактної теми, де конкретика неможлива. Бачите, безпека держави – питання комплексне і, напевно, менше всього воно залежить від роботи спецслужби. Так, так!.. В даному випадку спецслужба, як наконечник стріли – здається гострим і різучим. Але який толк від самого наконечника, якщо стріла вже

давно гнила, ... трухлява? Така стріла в польоті розсиплеться. Та держава розсипалася не тому, що були непрофесійними спецслужби, а тому, що влада, якій, до речі, ці спецслужби і слугували, виявилась бездарною, неспроможною на дію. А що стосується вас, то не перебільшуйте нашого впливу на ваше життя: воно склалося так, як мало скластися; ви від нього взяли рівно скільки, скільки готові були взяти; ви стали тими, ким повинні були стати.

Гордій *(розлючено)* Так?! І ким я став після ваших кабінетів? *(Показує на Петюню.)* А ким він став?

Дубина *(впевнено)*. Ну-ну-ну-ну... Не перекручуйте... Не потрібно перекручувати... Так, ваша участь у справі була частиною комбінації. Так, ви використовувалися "в темну". Так, допускаю, що переживали за свою долю і пережили чимало неприємних моментів. Але на тому все і стало! Скажіть, на милість: чи турбували ми вас в подальшому, чи заважали вам у житті? Ні, ні, ні! Ви жили своїм життям... Ви, Андрію Семеновичу, вступали в партію – ми вам не перешкождали. Так? Так. Ви призначалися на посаду редактора газети – ми вам не заважали. Так? Так. Прийшов час і ви першим викинули свій партійний квиток і пішли на барикади борців за демократію. Ми навіть не спробували якось на це вплинути... Хоч могли би, погодьтеся, що могли б... Так? Так. Тоді в чому справа? А ви, Петре Васильовичу? Працювали в партійному виданні, отримали квартиру, пішли працювати в приватний бізнес... Ми вам якось заважали? Ні, ні, ні! *(Переконливо.)* Ви жили своїм життям. Ми вам в цьому не допомагали і не перешкождали. Вас для нас взагалі не існувало! Добропорядні та законопослушні громадяни – цим все сказано!

Петюня *(розгублений, спантеличений)* Товаришу генерале, скажіть, на милість, чому ця тема вас зацікавила зараз, в чому причина?

Дубина. А причина у вашому приятелєві. Так, Андрію Семеновичу?

Гордій *(дещо невпевнено)*. Не знаю, не знаю...

Дубина *(з сарказмом)*. Ой! А домовилися розмовляти відверто! То де ваша відвертість, Андрію Семеновичу? Чи вам полегшити зізнання?

Петюня. Зізнання? Яке зізнання?

Дубина. Бачите, кілька років тому, Андрій Семенович взявся розслідувати цю справу. Треба сказати, що ми проспали початок цієї активності, а то б дали по-руках добряче... Ну, що тепер поробиш: що є, то є... Андрій Семенович, через деяких, не зовсім порядних наших працівників, отримав доступ до... До чого ви отримали доступ, Андрію Семеновичу?

Гордій *(неохоче)*. Це неправда, що я взявся розслідувати цю справу за власною ініціативою. Все відбулося випадково... Я не буду називати людей, які мені допомогли в цьому...

Дубина. Даремно... Нам все відомо. І прізвища тих людей також. Вони, на даний час, звільнені з роботи.

Гордій *(винувато)*. Їх будуть судити?

Дубина. Ні, нам не потрібен додатковий розголос. Хоч треба було б... Вони продали вам копії документів?

Гордій. Яких документів?

Дубина. Не прикидайтеся! Повторюю – ми знаємо все! Ви купили у них копії п'яти документів, які проливають світло на ті події. Так?

Гордій *(неохоче)*. Так...

Дубина *(владно)*. Так... Ось ми і підійшли до мети нашої розмови. Де документи? Що ви плануєте з ними зробити?

Гордій. Де документи я не скажу... Це принципово! Що планую робити? Нічого, якщо нас ... нас з Петюнею не будуть звинувачувати в тому, що ми не робили, в чому не винуваті.

Дубина (*дещо розмірковуючи*). Бачите, хлопці, вчора така відповідь мені би видалася задовільною. Я би просто витребував би у вас документи, взяв розписку про нерозголошення і все...

Петюня (*радісно*). Все!

Гордій. А сьогодні?

Дубина. А сьогодні цього недостатньо. Ви знаєте майже все... Справа в тому, що історією Левка зацікавився один голлівудський продюсер – фільм знімати хоче. Ми підозрюємо, що за ним стоїть американська контррозвідка, але це тільки ускладнює справу. Левко їде на Україну – це ви знаєте... Разом з ним їде один відомий сценарист, який буде збирати інформацію про ті події. Зрозуміло, що ми йому завадити не зможемо: він буде зустрічатися з свідками тих подій, очевидцями і таке інше. Не виключено, що він захоче зустрітися з вами. Якщо така зустріч відбудеться, то ви повинні підтвердити офіційну версію.

Гордій. Що це за версія?

Дубина. Ви, Андрію Семеновичу, були таємним співробітником органів держбезпеки під псевдонімом “Данко”... Ви видали плани Левка щодо створення антирадянської організації, а Петро Васильович підтвердив інформацію.

Гордій (*сміливо*). Ніколи... Чуєте, ніколи! Ви з глузду з’їхали у ваших кабінетах?

Дубина (*до Петюні, з погрозою*). А ви, Петре Васильовичу?

Петюня (*перелякано*). Я, ... я, ... скажу все, що вам потрібно...

Дубина. Ось і чудово! Ви розумний чоловік ... і обачливий. Знаю, що у вас проблеми з батьком. Так?

Петюня. Так... Цукровий діабет, знаєте, ... приємного мало. Ускладнення на ноги – треба ампутувати кінцівки.

Дубина. Шкода, але ми допоможемо вам. У мене, в столичній клініці, працює один знайомий – медичне світило. Якраз спеціаліст з цих питань. Завтра я вам дам його координати – він чекає вашого звернення.

Петюня (*здивовано*). Дякую, товаришу генерале. Ви такі уважні.

Дубина (*владно*). Все, Петре Васильовичу! Давайте, без подяк. Ви мене зрозуміли?

Петюня. Так, так... Звичайно...

Дубина. От і чудово! А зараз, прошу вас, залишити мене з Андрієм Семеновичем на одинці... Тет-а-тет... Зрозуміло?

Петюня (*здивовано*). Володимире Володимировичу, але це моя квартира... Куди мені подітися?

Дубина. Геть! Вийдіть в другу кімнату, підіть провідайте сусідів – куди завгодно! Залиште нас! Що не зрозуміло?!

Петюня (*спантеличено, винувато*). Так, так,... звичайно... Вибачте... Я піду в другу кімнату, ... сусідів провідати, ... телевизор подивитися.... Новини там ... по телевизору...

Дубина. Так, будь ласка.

Петюня, боязко оглядаючись по сторонах – при цьому не наслідившись поглянути ні на генерала, ні на Гордія – виходить з кухні. Гордій сидить похнюпившись, думаючи щось про своє.

Дубина. Ну, ось, ми самі... Що ви тут влаштовуєте, Андрію Семеновичу?

Гордій. Не подобається? Вибачайте! Я все сказав.

Дубина (*переходить на миролюбний тон*). Постривайте! Якесь неконструктивна у нас бесіда. Не знаходите?

Гордій (*приречено*). Вже як вийшло... Чесно кажучи, мені мало задоволення розмовляти з вами. Неприємно мені...

Дубина. Зрозуміло, зрозуміло, бесіда дійсно малоприємна, але що поробиш? Ви зрозумійте мене правильно – я звідси піду тільки при умові вашого погодження на всі мої пропозиції. Розумієте мене? Не доводьте справу до якихось критичних моментів. Це лишнє...

Гордій. Це добре, що ви висловилися так зрозуміло. Не потрібно брехні... Більше не потрібно... Я тепер здогадуюся, що мене може чекати. Я постараюся вистояти, пане генерале.

Дубина. Ну-у! Андрію Семеновичу, скажете таке... Вистояти... (*Сміється*.) Ми вас катувати не будемо! І не надійтесь! (*Пауза*.) Ми маємо вас, перш за все, за розумну людину... За патріота своєї держави, за людину, що ставить понад все свій громадянський обов'язок, своє почуття відповідальності.

Гордій (*змучено*). Не треба, пане генерале. У ваших вустах ці фрази звучать не просто пусто, вони звучать по-блюзнірськи.

Дубина (*дещо ображено*). Чому?

Гордій. Ви, понад двадцять років тому, завзято і наполегливо захищали ту країну і той лад. Я це можу стверджувати, бо знав капітана Дубину – зразка тисяча дев'ятсот сімдесят дев'ятого року. Пройшов час... І що ж? Я бачу генерала Дубину, такого ж завзятого та наполегливого, як двадцять років тому. Тільки захищає він вже іншу державу та інший лад, з якими, до речі, так наполегливо і завзято боровся двадцять років тому. Коли ви були справжнім, генерале?

Дубина (*посміхаючись*). І капітан Дубина, і генерал Дубина – справжні... І тоді, і зараз, він захищав і захищає владу. Така у нього професія, Андрію Семеновичу – захищати владу. А працювати будь-як він не вміє, тому працює завжди добре. За це його цінять і поважають... А ідеологія і все таке інше значення не мають, вони тут зайві.

Гордій. Цікаво...

Дубина. Відмовтеся від ілюзій, від стереотипів. Думайте логічно і вам все стане зрозумілим. Так, я захищаю владу. Бачите, народ, як стадо овець, чи баранів – неважливо... Вибачте, за таке порівняння, але так, до речі, і в Біблії пише... Саме стадо приречене на вимирання: ... голод, холод, злий вовк... Тому є пастух, який це стадо догляне, нагодує, зігріє, захистить від вовка.

Гордій (*з сарказмом*). А пастух, звичайно, це ви?

Дубина (*серйозно*). Ні. Зовсім ні... Пастухи – це влада. А я – ... це ... сторожова собака. Вибачайте за таку художню образність. Так, я сторожова собака... Знаєте: заблудлу овечку до стада повернути, злого вовка відігнати, допомогти пастухам до нового пасовища стадо перегнати... Це і є моєю роботою. І від того, чи пастух під білим прапором, чи червоним, чи зеленим, чи в крапочку, чи в рисочку – нічого не зміниться: робота як робота – повернути, відігнати, допомогти. А хто думає, що все має бути по-іншому – провокатор, або мрійливий ідіот. Я потрібен владі... Підкреслюю – любій владі! Без мене владі гаплик! Оце є істина... Залізобетонна істина...

Гордій. Цинічно, генерале... Але здається – ви сказали неправду? Думаю, що все прозаїчніше... Вся проблема в хлібі насущному – все заради нього і все в ім'я його. Так? Але причому тут патріотизм, обов'язок?

Дубина. Так, я – професіонал і виконую роботу за яку мені платять. Безглуздо це заперечувати! Але я виконую цю роботу не тільки заради хліба, як вам це здається. Якби справа була тільки в заробітку, то запевняю вас – я міг би зайнятися іншою справою: більш

прибутковою, менш небезпечною і клопіткою. У мене є переконання, якщо хочете... Місія, яку я виконую...

Гордій (*здивовано*). У вас є переконання?

Дубина. Є, Гордій, є! Правда, мої переконання не пов'язані з всякими там облудливими ідеологіями та космічними фантазіями. Я, Андрію Семеновичу, вважав і вважаю, що найефективнішою формою існування людської спільноти є порядок. Ви знаєте, що це таке?

Гордій. Здогадуюся, генерале. У ваших вустах це слово звучить якось зловісно.

Дубина. Облиште!.. Зловісно... (*Пауза, Дубина щось обмірковує.*) Знаєте, у мене приятель має хобі – бджоли. Якось я відвідав його пасіку. Він показав мені як функціонує бджолина сім'я. Я був вражений! Це ж яку мудрість вклала природа в ці, здавалося би, примітивні створіння? Кожна муха, як називає бджолу мій приятель, знає чітко свій порядок дій. Охоронці, могильники, робочі, всі-всі-всі – чесно і самовіддано працюють, без будь-яких вимог, лінування, претензій, заздрощів. Всі сили, а інколи і життя – на благо своєї сім'ї. Так, такими їх створила природа. Порядок – є зміст і форма їх життя. Я думаю, що ця сама природа і людину створила, як високоорганізовану і відповідальну біологічну систему. Однак, по мірі розвитку цивілізації, людина втрачає цю властивість до самоорганізації і відповідальності... У людини з'явилася ілюзія, що вона спроможна одна вижити в цьому світі, що вона сама цілий світ. Так і виходить, що чим більше цивілізації – тим більше бардаку, тим менше порядку, менше усвідомлення природної сутності людини. Чим більше цивілізації – тим більше має бути влади! Це закон! Має же хтось відновлювати встановлений природою і безпечно відкинутий людиною порядок. Влада! Тільки влада! І для мене не важливо, які партійні білети у цієї самої влади в кишенях, чи під якими прапорами ходить, які принципи сповідає... Важливо, чи спроможна вона відновити порядок – єдиний розумний спосіб існування людей. Заради цього я працюю. В цьому я бачу своє покликання і якщо хочете суспільну значимість. А ви – хліб насущний!

Гордій (*задумливо*). Ви, генерале, страшна людина. І страшні у вас погляди... Історія вже бачила таких любителів порядку. Щось недобре і зле у цьому є.

Дубина (*енергійно*). Ви розумна людина, Андрію Семеновичу. Ви вмієте аналізувати, вмієте мислити. Невже вас нічому не навчило останнє десятиліття? Бардак, руїни, зневіра! Що вам ще потрібно побачити, щоб зрозуміти – найбільшим лихом людства є безвладдя? Невже ви не бачите, що навіть поганий закон є краще його відсутності, бо при його відсутності законом стає тупа і недалекоглядна сила? Невже ви не розумієте, що навіть абсурдні правила краще, ніж їх відсутність, бо тоді гра іде без правил? Невже ви ще не переконалися, що навіть обмежений і хворий на всю голову чиновник – навіть чиновник – злодій – краще, ніж ситуація при якій: кожен сам собі цар і коли кожен ховрашок – у полі агроном? Влада – це бар'єр на шляху хаосу. Це гребля, що стримує найжахливіші, найруйнівніші людські пороки. Служити владі – це служити суспільству.

Гордій. Навіть, якщо ця влада вважає себе пастухами, а народ – стадом? Ні! Історія людства багато бачила таких "пастухів"... Одні розповідали, що форма черепа, чи якісь міфічні особливості крові роблять когось там надлюдиною. Інші проповідували, що через кров та мільйонні жертви можна побудувати всесвітню імперію миру та добра. Багато чого вже було... І перетворювали всіх на стадо – обмежене і легковірне. Але наступало завтра... Приходила розплата за легковірність та жадібність. Ілюзії розвівалися, міфи ставали казками, монументи пастухів падали з своїх п'єдесталів і людина пробуджувалась! Я вірю у творчий початок людини, у її спроможність самотійно, без вказівок пастухів, розібратися у поняттях добра і зла. Та й не пастухи вони зовсім, генерале! Даруйте, але висловлюючись вашою

термінологією, влада, скоріше, ватажки стада, яким це саме стадо довірило право іти попереду. І не більше!

Дубина (*іронічно*). Боже, які фантазії! Які причудливі фантазії, Андрію Семеновичу!

Гордій (*вперто*). Ваше право – так думати. А я думаю інакше! Це мої принципи. А свої принципи я не порушую – ви знаєте.

Дубина (*дещо роздратовано*). Ех, Андрію Семеновичу, гнилуваті у вас принципи – моя хата скраю. Ви хоч уявляєте, який Левко важливий для нас всіх? Його зв'язки (*Невизначено махнув рукою.*) там – важко переоцінити. Політики, бізнесмени, журналісти, громадські, релігійні діячі... Можливість впливати на політику великої держави. І впливати у вигідному для нас руслі... Людина небезпечно ризикує, а ми ... філософствуємо. Звичайно, це простіше! (*Твердо.*) Ви зобов'язані допомогти Левкові.

Гордій. Я не хочу!

Дубина. Чому?

Гордій. Не хочу – і все!

Дубина (*роздумуючи*). Важко стало працювати...

Гордій. Що, народ страх втратив?

Дубина. Ні, ... швидше – відчуття реальності. Кожен придумав собі світ, наділив цей світ своїми принципами, наповнив його своїми ілюзіями і у ньому живе. І вважає це реальним світом і реальним життям.

Гордій. Це називається свободою, генерале.

Дубина (*завзято*). Свобода? Он як? В чому ви цю свободу бачите? Людина постійно, на кожному кроці, залежна від суспільства. Не встиг народитися – залежиш від батьків, лікарів... Далі, з кожним кроком, ця залежність тільки посилюється. Вчителі, викладачі, начальники, міліціонери, прокурори, сусіди, сантехніки, електрики – всіх і не перечислиш! Ви, на цьому світі, залежите від всіх, так як інші залежать від вас. Це – аксіома.

Гордій. Це усвідомлена необхідність, генерале.

Дубина. А-а-а! Так-так... Усвідомлена необхідність? От тільки біда – кордони цієї усвідомленої необхідності так розширили, що вже незрозуміло: де ваша пресловута свобода ділася? Андрію Семеновичу, ви, наприклад, хочете подорожувати літаком. Чудово! Але, в такому випадку, ваше життя залежить від сотень, а може і тисячі людей, які будуть забезпечувати реалізацію вашого бажання. Технічно справний літак, підготовлений екіпаж, надійна і узгоджена робота наземних служб і багато, багато іншого. Якщо хтось буде мати повну свободу і право вибору в тому, чи відправити у повітря літак технічно справний, чи можна відправити і несправний – з надією “а може долетять” – то ваша свобода і ваше право буде рівнятися нулю. Якщо літак захопить терорист, чи який-небудь ідіот підірве його, то ваше право на життя, а значить і ваша свобода рівна нулю. Бо якщо терористи, чи отой самий ідіот мають свободу вас убити, то в чому тоді ваша свобода і ваше право? Суспільство забезпечує вам цю свободу. З терористами борються і попереджують їх злочинні наміри. Тим самим забезпечують вашу свободу і ваше право! Але скажіть, на милість, чому суспільство повинно турбуватися за ваше право, а ви, в свою чергу, вважаєте себе вільним від такого обов'язку? Чому так несправедливо?

Гордій. Я не вважаю себе вільним від обов'язків перед суспільством. Але це має бути мій вибір! Якщо потрібно надати інформацію про цих самих пресловутих терористів, чи ще в чомусь допомогти обеззброїти їх – то, будь ласка... Скажіть мені правду і я зроблю вибір на користь інтересів суспільства. Але скажіть правду! Не використовуйте мене проти моєї волі і бажання! Бо в цьому є вже елементи образи – недовіра мені. Ви, генерале, в ситуації з Левком, використали мене “в темну”... Можливо, використали для благої мети – викрити злочинців. Але проти моєї волі, без моєї згоди на те – чим поставили мене в один

ряд з тими самими злочинцями! А тепер, коли ваші ігрища на межі провалу, ви вирішили мені нагадати про мій громадянський обов'язок? Тепер я вам не вірю!

Дубина (після короткої паузи, децю розмірковуючи). Шкода, Андрію Семеновичу, шкода. Наша співпраця може бути взаємовигідною... Бачите, я знаю про фінансові проблеми у вашій редакції. У випадку вашого погодження, обіцяю вам, що завтра до вас звернуться керівники серйозних фірм з пропозицією про довготривалу співпрацю. Вони готові розмістити свою рекламу у вашій газетці. Це серйозні гроші, Андрію Семеновичу! Ви зможете поправити ситуацію в редакції. Крім цього, я обіцяю, що у вашому виданні ми розмістимо кілька надзвичайно цікавих і сенсаційних ексклюзивних матеріалів. А це вже популярність! Ви отримаєте змогу стати регіональним виданням... Та що там! Стати популярним на державному рівні! Вирішуйте!

Гордій (децю роздумуючи). Дякую, генерале. Якою б не була привабливою ваша пропозиція – вимушений відмовитись. Ви, генерале, ведете себе, як той хитрий пастух, що відділив від стада барана і додатково підгодовує його – бо на свято хоче поласувати свіжим шашличком... Я вам не баран... І зіпсую вам банкет, генерале. Бачите, я відома і поважна людина. І мені не хочеться втрачати повагу і довіру оточуючих за сумнівні фінансові дивіденди. Врешті-решт, я - батько, я – чоловік! Мені важлива повага дружини, рідних дітей. Для мене це не пусті слова.

Дубина (злорадно). Так-так, дітей... Це дійсно важливо – наші діти. Але вони, інколи, пустуни ці наші діти.

Гордій (тривожно). Що ви маєте на увазі? При чому тут діти?

Дубина. Бачите, шановний Андрію Семеновичу – тут така справа... Недавно мої оперативники накрили одну підпільну фотостудію. Порнографію в інтернет гнали, паршивці... Нам вдалося захопити фотоматеріали, які готувалися до розміщення в мережі інтернету. (Поволі дістає з кишені конверт і кладе його на стіл. Гордій перелякано слідкує за його діями.) В цьому конверті ті самі фотоматеріали. Погляньте на них...

Гордій (невпевнено). Мене не цікавить ... порнографія, ... генерале.

Дубина (владно). Ця – зацікавить, запевняю вас! Погляньте...

Дубина виймає фотографії з конверта і відає їх Гордію. Той, неживими руками, бере їх і починає переглядати.

Гордій (спантеличено, перелякано). Що це?!... Це провокація!.. Що це таке?!... Це – фотомонтаж! Це не може бути правдою!

Дубина (жорстоко). Про що ви, Андрію Семеновичу? Ви власну доньку впізнаєте? А її друзів? Ви знаєте її друзів?!

Гордій (тихо). Так...

Дубина. Це вони на фото? Я питаю – це вони на фото?

Гордій (ще тихіше). Так...

Дубина. Бачите, наші дітки, інколи, пустотливі. Не думають за нас, за батьків. Ця компанія відзначала взимку день святого Валентина... Випили трішки і втратили контроль... Почалися от такі от... (киває на фотографії) оргії. Один засранець це діло сфотографував на мобільний телефон. А потім продав отим самим порноділкам. Це щастя, що ця муть попала до нас... Уявляєте, якби це стало відомо оточуючим? Я навіть не хочу про це думати! Адже ваша донька, здається, збирається восени виходити заміж? Наречений, я чув, з серйозної і добропорядної сім'ї? Що було б, якби майбутні свати побачили ... оцей цирк?... Не знаю... А ваша репутація? Редактор міської газети, депутат обласної ради, голова депутатської комісії з

етики і моралі... А донька – в таких позах... Просто жах! Андрію Семеновичу, я не даю гарантії, що ці фотографії вже не тиражовані... Ви розумієте мене? Алло, ... ви чуєте мене?!

Гордій якось неприродно зігнувся – щось скрутило його. Руки гарячкувато потягнулися до коміру сорочки... Він падає на підлогу.

Андрію Семеновичу?! Ви чуєте мене?! Що з вами?!

Генерал кидається до Гордія, який безчуттєво лежить на підлозі.

(кричить) Петре Васильовичу! Петре Васильовичу! Негайно, ... до мене!!! О, боже!

Вбігає переляканий Петюня. Він раптово зупиняється і з жахом дивиться на тіло Гордія.

Петюня *(перелякано)*. Що ви з ним зробили? Що з ним таке?

Дубина *(сердито)*. Нічого я йому не зробив! Серце, напевно... Негайно викликайте “швидку”!

Петюня. Так-так... Я за “швидкою”!

Петюня вибігає з приміщення...

Дубина. Єх, Андрію Семеновичу, Андрію Семеновичу... Що ж ви з хворим серцем і у таку битву в’язались? Нерозумно як...

Гасне світло. Кінець другої дії.

Е П І Л О Г

Службове приміщення аеропорту. Звичайні казенні меблі. На стільці, спиною до вхідних дверей, сидить Дубина. Він читає газету. Звуки аеропорту доносяться до цього приміщення. Приємний жіночий голос повідомляє, що: “Оголошується реєстрація пасажирів на рейс нуль нуль тридцять три до Львова”. Після деякої паузи: “Здійснив посадку літак авіакомпанії «Міжнародні авіалінії України» рейсу двісті тридцять два за маршрутом Нью-Йорк – Київ...” Генерал незворушно читає газету. В приміщення входить Левко Лисяк.

Лисяк. Даруйте... Мені сказали, що мене тут чекають?

Дубина *(радісно, повертаючись обличчям до Лисяка)*. А-а-а, пане Лисяк?! Зачекався вас...

Лисяк *(розгублено)*. Пане ... генерале? Не чекав такої зустрічі.

Дубина. Бачу, що ви неприємно вражені. Чому?

Лисяк. Скажу відверто – менше всього чекав зустріти першою на батьківщині людину, яка доклала зусиль щоб вислати мене з батьківщини. Я неприємно здивований.

Дубина. Чому ви приїхали?

Лисяк. Як це – чому? У мене тут друзі, родичі, ... могили батьків. Мені є тут кого провідувати... І ще є одна справа, яка не дає мені спокою.

Дубина. Зрозуміло – приїхали помститися?

Лисяк (*обережно*). Чому помститися? Скоріше – відновити справедливість.

Дубина (*з іронією*). Отакої! І в чому, по-вашому, полягає оце відновлення справедливості? (*Показує на стілець напроти.*) Та ви сідайте: розмова, надіюся, у нас буде довгою.

Лисяк (*сідає на стілець, децю роздумуючи*). Бачите, генерале, два роки тому, я, випадково, довідався, що ви продовжуєте служити... Більше того – дослужилися до генеральського чину. Це мені не давало спокою! Як же так? Така людина, як ви, не має права служити тій державі, з якою вона так наполегливо боролася. Я приїхав розповісти правду і добитися, якщо не суду над вами, то принаймні вашого звільнення.

Дубина. Зрозуміло! Відчувається американський підхід: чітко і зрозуміло – без всякого там словоблудства... (*після роздумів*) Ви оголосили мені війну, пане Лисяк? Я правильно зрозумів?

Лисяк. Мені б не хотілося оперувати такими грізними термінами, як війна...

Дубина. Ну-у, пане Лисяк, будьте послідовним: ви приїхали мене знищити! Сам я – самознищуватись не збираюся. Не збираюся спокійно дивитись, як ви будете це робити... Скажу більше – я маю намір вам активно протидіяти! А це війна – хочете цього, чи ні.

Лисяк. Як вам завгодно.

Дубина (*жорстоко*). Так, я люблю конкретику... Якщо це не таємниця – як ви плануєте діяти? А втім, я знаю: зустрінетеся з друзями – Петром та Андрієм, будете писати заяви, звертатись в інстанції і все таке інше. Так?

Лисяк (*ухильно*). Час покаже...

Дубина. Зрозуміло, зрозуміло... Тільки нічого у вас не вийде. (*Дістає з внутрішньої кишені піджака конверт з документами і передає їх Лисяку.*) Ознайомтеся, пане Лисяк.

Лисяк (*читає документи*). Що це? Розписка?... “Я, Лисяк Левко Іванович, даю добровільно згоду надавати негласну допомогу органам КДБ СРСР в їх боротьбі ... (*Шепче.*) ... свої повідомлення буду підписувати псевдонімом “Лис”... Лис? Що це, генерале?!

Дубина (*байдуже*). Напевно ваша розписка про співробітництво з органами держбезпеки ... тої країни

Лисяк (*схвильовано*). Але це фальшивка! Такої розписки я ніколи і нікому не писав!

Дубина. Можливо, можливо... Не буду сперечатися... Але, як ви це доведете? Що у вас є, окрім слова?

Лисяк. А це що? (*Продовжує читати наступний документ.*) “План оперативної комбінації по введенню агента “Лис” в розробку об’єктів справи оперативної розробки “Колекціонери”... Що це? (*Читає наступні документи.*) Це жахлива провокація! Генерале, це провокація! (*Трясе документами.*) Тут немає жодного слова правди!

Дубина. Заспокойтеся! Давайте міркувати разом... Основне, що ці документи існують. Доказати, що це фальшивка можна, але вчора... Сьогодні – це доказати вам не вдасться. Бачите, ми організували витік цих документів з контори... Ну, нібито... Всяке буває... З цими документами ознайомлені ваші друзі.

Лисяк (*схвильовано*). Андрій та Петро?

Дубина. І не тільки! Ми потурбувалися про те, щоб ваша причетність до спецслужб стала відомою ще декому... Крім цього, ми попрацювали добряче з Гордієм і Петром Васильовичем. Вони переконані на сто відсотків, що ви, пане Левко, наша людина. Бідний Гордій навіть у лікарню попав через нервовий стрес.

Лисяк. Що з ним?

Дубина. Серце... Інфаркт... Зараз вже все нормально, але хвилюватися йому категорично заборонено. А ви, так підозрюю, маєте намір його похвилювати? Даремно, пане Левко!

Лисяк (*приголомиливо*). Просто неймовірно...

Дубина. Не треба відчаю... Продовжимо, пане Левко, логічно мислити: і так, всі кругом – всі кому потрібно – знають про вас, як нашу людину. Всі ваші спроби нашкодити мені, залишаться без підтримки. Вам просто не повірять, пане Лисяк! Вам не повірять! Якщо, ви будете наполягати, то ми доведемо ці документи до американців... Ось тут у вас почнуться справжні проблеми. Не мені вам розповідати, яке недобре американське законодавство до ворогів Америки. А ви ворог! Ви, Лисяк, не той нещасний політичний біженець, який на початку вісімдесятих знайшов притулок на американській землі. Ви – агент КДБ, який обманним шляхом прибув на цю саму американську землю, шкодити їм... Відчуваєте різницю? Звісно, ... пройде час, ... і ви, ... можливо (можливо!), докажете свою невинність... Але на це потрібен час... За цей самий час, ви втратите практично все: друзів, клієнтів, бізнес, а може й життя... Скільки нам залишилося того життя, пане Лисяк?

Лисяк (*понура*). Що ви хочете, генерале?

Дубина. Повертайтеся до дому... Я вже вам і про білет потурбувався. Ось кави попийте – і повертайтеся. Немає вам тут що робити. Повертайтеся...

Генерал передає Левкові авіаквиток.

Лисяк. Генерале, дайте відповідь на одне запитання: для чого це все? Невже це тільки турбота про власну шкуру?

Дубина. Вам буде важко це зрозуміти... Я не мав би права займатися безпекою держави, якби не міг забезпечити власну безпеку. Такі правила цього жанру.

Лисяк (*приречено*). Будьте ви всі ... До побачення, генерале.

Дубина. Ні-ні, прощайте, пане Лисяк! Так буде краще.

Лисяк похапцем піднявся з стільця. Поволі, ніби на щось наважуючись, забирає авіаквиток і рішуче виходить з приміщення. Генерал важко зітхає...

Дубина. Прощайте... (*Усміхається.*) А ти, Андрію Семеновичу, грозився мені банкет зіпсувати... Не вийшло. Банкет вдався. (*Голосно сміється.*)

Гасне світло. Кінець епілогу.

Підслухане – 5.

Телефонний дзвінок...

“Алло! Слухаю...”

“Товаришу генерале! “Лис” проходить паспортний та митний контроль. Він повертається.»

“Гаразд, продовжуйте спостереження.”

“До якого часу? Він зараз сяде до літака...”

“Доки літак не перетне кордон!”

“Але як? ...”

“Думайте – як! Вам за це гроші платять!”

“Слухаюсь...”

Пі-пі-пі-пі ...

К І Н Е Ц Ь

м. Коломия, 2015 рік

Адреса: yuzyuk_igor@ukr.net

Тел.: 0959257165